

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 15.7.2008
COM(2008)468 final

**COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CĂTRE
CONSILIU, CĂTRE COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI CĂTRE
COMITETUL REGIUNILOR**

**CĂTRE O PROGRAMARE ÎN COMUN A CERCETĂRII:
a conlucra pentru a face față mai eficient provocărilor comune
{SEC(2008) 2281}
{SEC(2008) 2282}**

(prezentată de Comisie)

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CĂTRE CONSILIU, CĂTRE COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI CĂTRE COMITETUL REGIUNILOR

CĂTRE O PROGRAMARE ÎN COMUN A CERCETĂRII: a conlucra pentru a face față mai eficient provocărilor comune

Introducere

A investi în cercetare în prezent înseamnă a asigura un viitor mai bun, atât pentru noi cât și pentru generațiile viitoare. Nu numai că Europa trebuie să investească mai mult în cercetare, ci trebuie să investească mai eficient dacă dorește să își vadă împlinită viziunea declarată: dezvoltarea echilibrată și durabilă, care să combine creșterea și competitivitatea economică cu niveluri ridicate de calitate a vieții și a mediului în care trăim și care să asigure eficacitatea UE în beneficiul cetățenilor tuturor statelor membre.

Strategia de la Lisabona a recunoscut acest lucru prin stabilirea ca obiectiv cel mai urgent a tranziției către societatea bazată pe cunoaștere - în centrul căreia se află știința, tehnologia și inovația - și prin apelul lansat pentru investiții mai multe și mai eficiente în cercetare. Pentru a reuși, Europa trebuie să își reînnoiască eforturile. Înainte de toate, Europa trebuie să fie pregătită să abordeze în mod curajos și novator modul în care organizează cercetarea.

Prezenta comunicare prezintă o nouă și ambițioasă abordare, în vederea utilizării mai bune a fondurilor publice limitate alocate C&D în Europa, prin intermediul cooperării consolidate. Noua inițiativă propusă – respectiv programarea în comun – marchează o schimbare în cooperarea europeană din domeniul cercetării. Programarea în comun propune un mecanism voluntar pentru revitalizarea parteneriatului între statele membre, bazat pe principii clare și guvernanta transparentă la nivel înalt. Prin consolidarea cooperării între cei care elaborează și gestionează programe de cercetare, noua abordare vizează să sporească eficiența și impactul finanțării cercetării din fonduri publice la nivel național în domenii strategice. Programarea în comun vizează în primul rând programele de cercetare finanțate din fonduri publice, ceea ce înseamnă cooperarea între instituțiile publice. Prin urmare, natura acesteia este diferită de cooperarea public-privat, concretizată în inițiative de genul Inițiativelor tehnologice comune¹. Cu toate acestea, industria – și alte părți interesate – ar trebui să aibă un rol în procesul de consultare și în implementarea Inițiativelor tehnologice comune. Acestea sunt, de asemenea, beneficiari importanți ai programării în comun.

Programarea în comun are potențialul de a deveni un mecanism cel puțin la fel de important în peisajul cercetării europene ca programele-cadru și de a schimba cu adevărat modul de gândire al europenilor în ceea ce privește cercetarea. Propunând această nouă abordare, prezenta comunicare oferă un răspuns explicit solicitărilor repetate din ultimii ani² din partea Consiliului European, a Consiliului și a Parlamentului European privind o programare în comun mai amplă și îmbunătățită. De asemenea, se răspunde astfel cererilor părților interesate

¹ Trebuie notat faptul că Inițiativele tehnologice comune implementate în domeniul TIC (ENIAC și ARTEMIS în domeniul nanoelectronicii și, respectiv, al sistemelor informatice înglobate) reunește finanțări din partea industriei și fonduri publice naționale și comunitare.

² A se vedea studiul de impact anexat la prezenta propunere.

de a adopta o abordare voluntară și ascendentă, combinată cu o orientare strategică la nivel european și refuzului acestora de a accepta o metodă bazată pe un model nediferențiat.

În acest context, Planul strategic european privind tehnologiile energetice (Planul SET)³ oferă o experiență-pilot în ceea ce privește abordarea comună a provocărilor societale europene majore. Un veritabil pilon al politicilor europene privind energia și schimbările climatice, planul SET este menit să accelereze dezvoltarea și difuzarea tehnologiilor cu emisie scăzută de dioxid de carbon prin intermediul unui set de acțiuni coerent care include programarea în comun.

Prezenta comunicare este una dintre cele cinci inițiative strategice prevăzute de Comisie în 2008, ca urmare a cărții verzi „Spațiul European de Cercetare: perspective noi”⁴. Aceasta se referă, în special, la dimensiunea de „optimizare a programelor și priorităților de cercetare” și reprezintă încă un pas în direcția creării unei „a cincea libertăți”, prin înlăturarea barierelor în calea liberei circulații a cunoașterii.

1. NECESITATEA UNUI NOU MOD DE COOPERARE ÎNTRE STATELE MEMBRE ÎN DOMENIUL CERCETĂRII

Știința și tehnologia trebuie făcute să conteze în soluționarea provocărilor societale majore ale Europei⁵

Modul în care Europa răspunde unui număr de provocări societale majore va profila viitorul său în deceniile viitoare. Aceste provocări includ menținerea prosperității Europei în contextul unei concurențe mondiale sporite; răspunsul la nevoile populației sale în curs de îmbătrânire și la provocările legate de imigrație; și stimularea dezvoltării durabile, în special în contextul schimbărilor climatice, garantarea aprovizionării cu energie, protejarea sănătății umane și a mediului înconjurător, asigurarea calității și disponibilității alimentelor, precum și menținerea securității cetățenilor.

În același timp, cetățenii europeni așteaptă din ce în ce mai mult să se găsească soluții pentru aceste provocări prin intermediul științei și tehnologiei.

Partenerii noștri din afara spațiului european – atât cei tradiționali (SUA, Japonia), cât și cei emergenți (China, India, etc.) – au înțeles acest mesaj. Aceștia lansează programe de cercetare pe scară largă, cu obiective clar definite și colaborează între ei. Europa și statele sale membre trebuie să elaboreze un răspuns coerent, mai hotărât și mai coordonat în fața acestor provocări, în colaborare, dacă este cazul, cu partenerii săi internaționali.

³ COM (2007)723 din 22.11.2007.

⁴ În afară de prezenta comunicare, Comisia a adoptat în acest an:
- o recomandare „privind gestionarea proprietății intelectuale în activitățile de transfer de cunoștințe și Codul de bune practici pentru universități și alte organizații publice de cercetare”, COM(2008)1329 din 10.4.2008;

În comunicarea intitulată „Favorizarea carierelor și a mobilității: un parteneriat european pentru cercetători”, COM(2008)317 din 23.5.2008;

- În plus, se pregătește un regulament al Consiliului privind „cadrul legal comunitar pentru infrastructurile europene de cercetare (IEC)” și o comunicare privind „cadrul european strategic pentru cooperarea tehnică și științifică internațională”.

⁵ Acest concept acoperă provocările economice, sociale și de mediu.

În comparație cu partenerii săi principali, Europa continuă să sub-investească în domeniul cercetării, iar bugetul alocat C&D – atât în sectorul public, cât și în cel privat – a stagnat, în general, în ultimul deceniu. Dacă nu va fi în măsură să sporească repede și substanțial cheltuielile, Europa trebuie să găsească modalități noi și mai inovante de a utiliza resursele limitate pentru C&D mai eficient și efectiv. Pentru a mări randamentul și beneficiile societale ale fondurilor publice alocate C&D, Europa ar trebui, de asemenea, să își consolideze capacitatea de a transforma rezultatele cercetării în avantaje societale și economice, în special prin capacitatea de inovație a industriei europene, precum și prin stimularea cererii pentru inovațiile rezultate din cercetare⁶.

Avantaje pierdute din cauza compartimentării cercetării

Pe parcursul ultimilor ani, statele membre și Comunitatea au avut numeroase inițiative pentru a stimula impactul și eficiența cercetării publice. Cu toate acestea, unul dintre cele mai evidente cazuri de beneficii sub nivelul optim ale C&D nu a fost abordat suficient: și anume lipsa de colaborare și coordonare între programele de C&D publice de la nivel național. Părțile interesate recunosc de mult timp faptul că acest aspect este unul dintre punctele slabe ale sistemului de C&D din UE. Cu toate acestea, în ciuda eforturilor din ultimii ani de a rezolva această problemă, peisajul cercetării europene rămâne profund compartimentat.

În prezent, 85 % din C&D publică este programată, finanțată, monitorizată și evaluată la nivel național, coordonarea sau colaborarea între țări rămânând la un nivel foarte scăzut. Mai puțin de 6 % din totalul investițiilor în C&D și doar 15% din C&D din domeniul civil finanțată public în Europa (din care 10% sunt realizate de organizații și programe interguvernamentale și 5% de programe-cadru) sunt finanțate prin colaborare transfrontalieră.

Nu se pune problema de a desfășura toate programele de cercetare prin colaborare și de a renunța la programele strict naționale. Programele naționale au locul lor în peisajul cercetării europene, în special atunci când abordează nevoi și priorități naționale și când cooperarea la nivel european nu ar aduce avantaje de scară și de anvergură semnificative.

Problema este, mai degrabă, faptul că, în domenii de importanță strategică pentru întreaga sau o mare parte a Europei, fragmentarea la nivelul programelor publice de cercetare conduce la un randament sub nivelul optim și acest lucru costă scump Europa și o împiedică să își realizeze obiectivele societale:

- programele naționale de cercetare se pot duplica inutil dintr-o perspectivă pan-europeană și le pot lipsi profunzimea și anvergura necesară;
- multitudinea de proceduri naționale complică programele transfrontaliere și descurajează actorii cu orientare internațională din domeniul cercetării să acceseze fonduri transfrontaliere de cercetare;
- lipsa colaborării transfrontaliere între programe îngreunează abordarea în comun a provocărilor, complică punerea în comun a datelor și a expertizei dispersate pe teritoriul european, împiedică mobilitatea și formarea transfrontalieră a cercetătorilor și încetinește diseminarea internațională a rezultatelor cercetării;

⁶ „Crearea unei Europe inovatoare”, raport al grupului condus de Esko Aho, adresat Comisiei, ianuarie 2006.

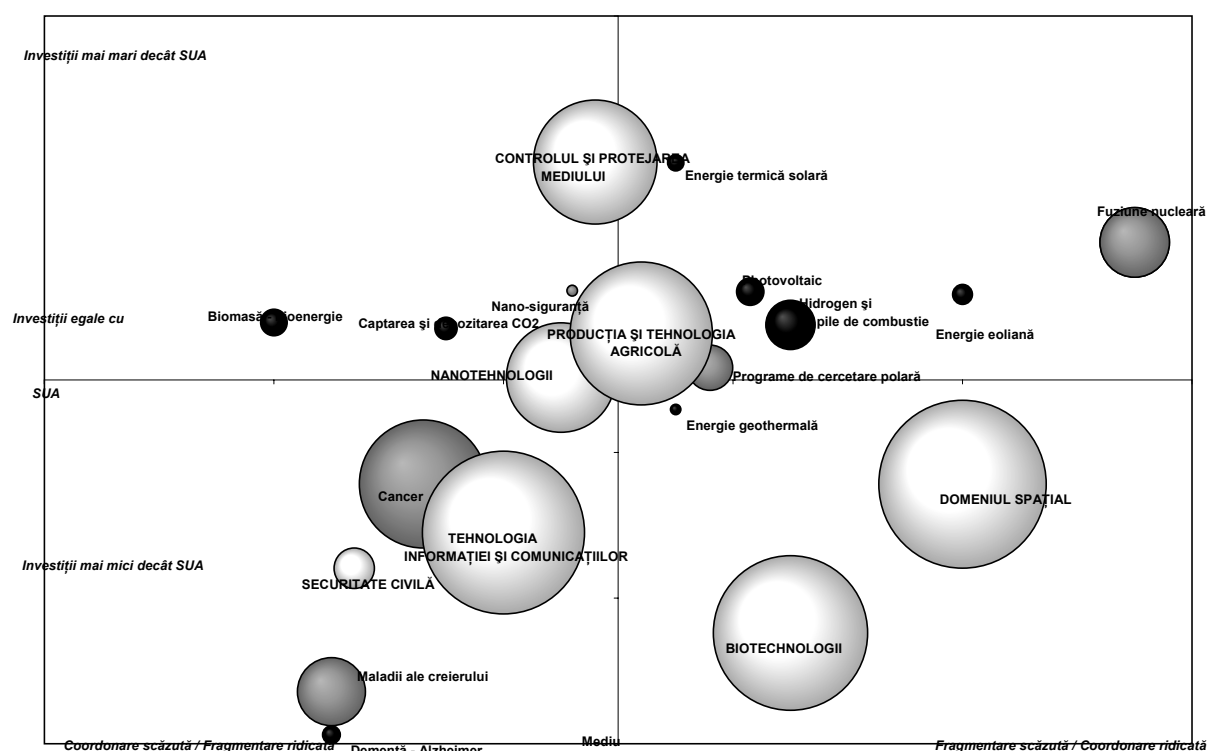
- în mod decisiv, obstrucționează stabilirea unei agende strategice de cercetare și coordonarea orizontală a politicilor la scară pan-europeană.

Caseta 1: Dispersarea cercetării publice în Spațiul european de cercetare.

Domeniile științifice și tehnologice se disting într-o mare măsură, în ceea ce privește, de exemplu, efortul investit de C&D, gradul de coordonare/fragmentare și nivelul de performanță – fără a exista o relație direct proporțională între acești factori. Graficul de mai jos arată, pentru câteva domenii S&T, nivelul finanțării publice, o evaluare a gradului de coordonare/fragmentare la nivel european și proporția relativă a finanțării publice europene în comparație cu SUA.

Graficul nu este exhaustiv, dar este util pentru a ilustra caracterul unic al fiecărui domeniu S&T, de unde și nevoia ca programarea în comun să fie adaptată fiecărui caz; programarea comună trebuie să se bazeze pe fapte și să fie întemeiată pe analiza strategică a informațiilor detaliate din domeniile S&T respective.

Acest lucru va necesita implicarea deplină a statelor membre.

Axa x: estimează gradul de coordonare între programele de cercetare ale statelor membre (SM) și fragmentarea instituțională și a finanțării, pe baza evaluărilor cantitative din publicații științifice, rapoarte strategice, etc.;

Axa Y: prezintă raportul logaritm al investițiilor publice în C&D în Europa [SM+Comisia Europeană (CE)] în comparație cu SUA;

Dimensiunea cercurilor: este direct proporțională cu nivelul finanțării publice din Europa (SM+CE), pe baza datelor furnizate de New Cronos (de ex. CCBSCD) și de guvernul SUA, precum și de publicații științifice.

În mod ideal, anumite domenii de cercetare ar fi trebuit subclasificate suplimentar. De exemplu, cercul care reprezintă domeniul biotehnologiilor ar fi trebuit divizat în sănătate, industrie & mediu și plante, animale și alimente. Acest lucru nu a fost posibil din cauza lipsei datelor comparabile.

De ce este necesară o nouă abordare

Pentru a avansa, Europa trebuie să continue să construiască pe succesele din cercetarea transfrontalieră finanțată din fonduri publice, însă trebuie, de asemenea, să recunoască și să remedieze limitările abordărilor curente.

Câteva dintre cele mai mari succese științifice europene s-au realizat prin punerea în comun la nivel transfrontalier a fondurilor C&D publice. În ultimii 50 de ani s-au înființat mai multe organizații interguvernamentale de cercetare, cum ar fi Organizația Europeană pentru Cercetări Nucleare (CERN), Laboratorul European de Biologie Moleculară (EMBL) și Agenția Spațială Europeană (ASE). În anii '70 și '80, au fost lansate cooperări la nivel interguvernamental precum COST și EUREKA și a fost inițiat Programul-cadru pentru cercetare. S-au multiplicat acordurile bilaterale între state membre. Și, începând din 2005, Comunitatea a lansat câteva noi instrumente promițătoare de coordonare și colaborare, cum ar fi sistemul ERA-NET și inițiativele în temeiul pe articolul 169⁷.

Cu toate acestea, impactul acestor inițiative comunitare ar fi putut fi mai mare dacă ar fi existat o orientare strategică mai bine precizată, un angajament politic mai important la nivel înalt din partea statelor membre, mai multă transparență în sistemele naționale de cercetare și mai puțină rigiditate a instrumentelor. Multiplicarea acestor inițiative și sporirea dimensiunii globale a celui de-al Șaptelea program-cadru nu au sens dacă nu se rezolvă deficitul de programare strategică între statele membre. Acordurile bilaterale între statele membre, precum și organizațiile și programele interguvernamentale de cercetare au un impact limitat. Metoda deschisă de coordonare a permis realizarea unui schimb fructuos de idei, dar nu s-a concretizat în inițiative de coordonare a politicilor de cercetare naționale între statele membre sau în stabilirea unei agende comune în domeniile de importanță strategică.

Cu toate acestea, se pot trage învățăminte din aceste inițiative recente ale Comunității pentru a stimula colaborarea și coordonarea programelor; aceste învățăminte pot servi drept fundament vital pentru realizarea de progrese în domeniul programării în comun.

Există în prezent o oportunitate unică pentru cooperarea pan-europeană în domeniul cercetării de a avansa în mod considerabil, ceea ce ar putea fi la fel de important precum crearea programelor-cadru. Prin prezenta comunicare, Comisia vizează să faciliteze elaborarea unei soluții prin lansarea unui proces strategic și structurat.

⁷

În acest context, în viitoarea comunicare a Comisiei „O strategie de cercetare marină și maritimă pentru Europa”, care va crea oportunități concrete de programare în comun, se propune o abordare strategică, care să depășească actuala coordonare a celor câteva acțiuni ERA-NET privind cercetarea maritimă.

Caseta 2: Programarea în comun pentru aborda îmbătrânirea populației

Incidența în creștere a maladiei Alzheimer și a altor forme de demență este poate unul dintre cele mai îngrijorătoare semne ale îmbătrânirii populației noastre. Maladia Alzheimer este o boala degenerativă care distruge încet și progresiv celulele creierului și afectează memoria, rațiunea, discernământul și personalitatea. Pe termen lung, conduce adesea la probleme suplimentare precum confuzia mintală, tulburări de vorbire, schimbări bruște de dispoziție și dezorientare în timp și spațiu. Aproximativ o persoană din 20 cu vârsta de peste 65 de ani suferă de demență. Numărul de persoane care suferă de demență în Europa – între 50% și 70% dintre aceștia suferă de maladia Alzheimer – este de aproximativ 5,5 milioane și se preconizează ca până în 2040 numărul acestora să crească la 10,7 milioane pentru persoanele de peste 60 de ani. În UE, costurile asistenței medicale legate de demență depășesc, deja, 80 de miliarde de euro. Până în acest moment nu există un tratament preventiv sau curativ pentru maladia Alzheimer. Cu toate acestea, sprijinul public alocat în mod explicit cercetării în domeniul Alzheimer este foarte modest în comparație cu cel acordat în SUA. Mai mult, nu există o forță instituțională majoră care să conducă cercetarea în domeniul Alzheimer în Europa. Resursele sunt împărțite între numeroase și diverse agenții de finanțare dispersate în cele 27 de state membre. Acest lucru creează riscul duplicării păguboase a finanțării cercetării la nivelul UE. Această problemă comună a europenilor necesită un efort comun pentru a elabora o soluție comună. În SUA, Institutul Național de Sănătate (*National Institute of Health*) și Institutul Național privind Îmbătrânirea (*National Institute on Aging*) joacă un rol de motor instituțional al cercetării în domeniul maladiei Alzheimer. Întrebarea este ce va face Europa pentru a rezolva această problemă societală majoră?

2. PROGRAMAREA ÎN COMUN - A CONLUCRA PENTRU A FACE FAȚĂ MAI EFICIENT PROVOCĂRILOR COMUNE

Programarea în comun: conceptul

Programarea în comun presupune participarea voluntară și pe bază de geometrie variabilă a statelor membre la definirea, elaborarea și punerea în aplicare a agendelor strategice comune de cercetare bazate pe viziunea comună asupra modalităților de abordare a provocărilor societale majore. Acest lucru ar putea implica colaborarea strategică între programele naționale existente sau programarea și înființarea în comun a unor programe complet noi. În ambele cazuri, aceasta înseamnă punerea în comun a resurselor, selectarea sau elaborarea celui (celor) mai adecvat(e) instrument(e), implementarea, monitorizarea și evaluarea în comun a progreselor. Scopul este de a spori și a îmbunătăți colaborarea transfrontalieră, coordonarea și integrarea programelor de cercetare finanțate din fonduri publice de statele membre într-un număr limitat de domenii strategice și, în acest fel, de a ajuta Europa să optimizeze eficiența finanțării publice a cercetării pentru a face față mai bine provocărilor societale majore.

Programarea în comun: un obiectiv ambițios și structurant

- Programarea în comun vizează schimbarea structurii peisajului cercetării europene. Este un amplu proces strategic pe termen lung, al cărui scop este să sporească capacitatea Europei de a face față provocărilor economice și societale majore a căror rezolvare depinde în mod critic de cercetare. Programarea în comun înseamnă definirea de perspective și de agende strategice de cercetare comune, implementarea lor în cel mai adecvat mod și obținerea unui impact societal tangibil. Aceasta stabilește obiective și anticipează rezultate clare și realiste, în scopul realizării de progrese majore în domeniile vizate.
- Programarea în comun nu reprezintă doar un exercițiu de etichetare, în cadrul căruia programele naționale de cercetare existente care abordează același subiect sunt regrupate sub o titulatură comună sau vag coordonate și aliniate. Aceasta nu reprezintă nici realizarea unei diviziuni rigide a activităților de cercetare între țări într-un anumit domeniu și nici transferarea bugetelor naționale de cercetare la Bruxelles. Programarea în comun înseamnă obținerea de efecte structurante pentru a spori eficiența și impactul finanțării publice a cercetării.
- Părțile interesate ar trebui să fie conștiente de ceea ce implică acest proces. Cel mult, programarea în comun presupune ca statele membre să fie pregătite să se orienteze în direcția definiției și aplicării unor agende multianuale comune de cercetare, cu activități decise în comun (în ceea ce privește planificarea, lansarea, evaluarea) și mecanisme comune de finanțare.

...cu o abordare pragmatică și flexibilă

- Programarea în comun solicită o schimbare de atitudine în statele membre. Mai presus de orice, acest proiect cere angajamente și acțiuni concrete din partea statelor membre, regândirea și reorganizarea modului în care programele naționale de cercetare sunt definite și implementate prin reorientarea spre obiective comune.

- Din acest motiv pentru care programarea în comun trebuie să fie un proces voluntar bazat pe principiul geometriei variabile și al accesului liber. Nu este necesar ca toate statele membre să fie implicate într-o inițiativă specifică, însă partenerii trebuie să fie capabili să reunească între ei masa critică de resurse.
- Acesta este, de asemenea, motivul pentru care este esențial ca programarea în comun să folosească o abordare realistă și flexibilă și un proces pe etape (a se vedea capitolul 3) pentru a optimiza posibilul său efect structurant și impactul societal.
- *A priori*, programarea în comun nu implică finanțare comunitară. Este vorba, în primul rând, de definirea, de către statele membre, de strategii comune și de punerea unor resurse naționale în comun. În același timp, nu se exclude posibilitatea unei finanțări complementare din partea Comunității, în funcție de valoarea adăugată, de dimensiunea europeană și de posibilul impact structurant al inițiativei în cauză.

Avantajele programării în comun

Programarea în comun va aduce avantaje statelor membre, managerilor de programe europene de cercetare, oamenilor de știință și întreprinderilor din Europa. Programarea în comun:

- facilitează abordarea în comun a provocărilor comune, elaborarea de soluții comune și exprimarea unitară pe scena internațională;
- ajută la înlăturarea barierelor de intrare pe piață, cum ar fi costurile ridicate de lansare și funcționare în anumite domenii S&T;
- ajută la optimizarea domeniului de aplicare a programelor de cercetare pe teritoriul Europei, la eliminarea duplicărilor păguboase ale programelor în Europa și la sporirea profunzimii programelor;
- promovează excelența științifică prin intermediul ofertelor comune de finanțare și a evaluării *inter pares*, ceea ce sporește concurența pentru fonduri și îmbunătățește calitatea propunerilor de cercetare;
- sprijinind proiectele de colaborare transfrontalieră, facilitează punerea în comun a datelor și a expertizei dispersate în câteva țări sau pe teritoriul întregii Europe, permite o diseminare rapidă a rezultatelor cercetării, promovează mobilitatea transfrontalieră și formarea resurselor umane și sporește impactul științific, tehnologic și inovant al fiecărui euro investit în cercetarea publică;
- ajută la consolidarea coordonării cu alte politici conexe prin intermediul unei vizibilități mai mari a programelor, reduce costurile de administrare ale programelor, permite transmiterea transfrontalieră a cunoștințelor legate de politici și îmbunătățește responsabilitatea și transparența programelor de cercetare publică.

Avantajele sus-menționate vor fi deosebit de importante în zonele și statele care se află în întârziere în ceea ce privește investițiile și performanța în domeniul cercetării. Datorită importantelor avantaje S&T derivate din programarea în comun și a efectelor structurante semnificative ale acesteia, cetățenii europeni vor beneficia de o mai mare creștere economică, o competitivitate sporită, o rată superioară a ocupării locurilor de muncă și de soluții mai bune și mai rapide pentru problemele sociale și de mediu.

Pentru a explica mai bine aceste avantaje, se oferă un exemplu privind ceea ce ar putea aduce programarea în comun pentru a face față provocărilor legate de îmbătrânirea populației (a se vedea caseta 2). Acest exemplu este pur ilustrativ și ipotetic, având drept unic scop acela de a oferi mai multă concretețe și vizibilitate puterii și impactului potențial al programării în comun – ca mecanism de colaborare transfrontalieră în programele din domenii strategice. O analiză mai detaliată a potențialului programării în comun pentru alte probleme societale și domenii tehnologice este oferită în documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare.

3. PUNEREA EFECTIVĂ ÎN PRACTICĂ A PROGRAMĂRII ÎN COMUN

În prezenta comunicare, Comisa propune o metodologie pragmatică pentru a realiza programarea în comun într-u număr limitat de domenii convenite. Procesul de identificare a acestor domenii specifice este descris în capitolul următor. În acest capitol 3 se prezintă metodologia necesară pentru punerea efectivă în practică a programării în comun. Această abordare se bazează pe experiența dobândită cu platformele tehnologice europene, adaptată însă la programele publice de cercetare. De asemenea, presupune diferite etape, în conformitate cu ciclul de viață al programelor de cercetare, și anume de la definirea programului la implementarea, monitorizarea și evaluarea acestuia.

Se pot identifica trei etape:

1. Elaborarea unei viziuni comune pentru domeniile convenite: această viziune ar trebui să fixeze obiectivul(obiectivele) pe termen lung care trebuie definite experții cu autoritate în domeniu și confirmate politic. Obiectivele ar trebui elaborate pe baza unor elemente credibile (inclusiv eventuale activități de previzionare, eventual comune) și a consultărilor (publice) largi cu părțile interesate, în special cu comunitățile științifice și industria. De asemenea, definirea obiectivelor s-ar putea baza pe evaluarea (în comun) a programelor și capacităților existente.

2. Odată ce viziunea a fost stabilită, aceasta ar trebui să se traducă într-o agendă strategică de cercetare (ASC) implicând obiective specifice, măsurabile, abordabile, realiste și încadrate în timp (SMART). Agenda strategică de cercetare trebuie să facă viziunea operațională și să coreleze implementarea obiectivelor cu competențele existente în Europa sau cu noi competențe care ar trebui dezvoltate. Va fi esențială o bună cunoaștere a programelor și competențelor existente pe teritoriul Europei (și dincolo de granițele acesteia).

3. Punerea în aplicare a ASC: Toate autoritățile publice participante își orientează programele și finanțarea pentru a contribui într-un mod coerent la punerea în aplicare a ASC. Tot arsenalul de instrumente publice de cercetare (programe naționale și regionale de cercetare, organizații de cercetare și programe de cooperare interguvernamentale, infrastructuri de cercetare, programe de mobilitate, etc.) ar trebui exploatat și folosit pentru punerea în practică a inițiativelor individuale de programare în comun. Aceasta poate include sau nu finanțare și instrumente ale UE prin intermediul programului-cadru. Ar trebui asigurate monitorizarea permanentă și evaluarea progresului față de obiectivele SMART, iar rezultatele transmise la nivel politic.

Programarea în comun ar putea fi efectuată mai ușor dacă sunt îndeplinite anumite condiții-cadru:

- existența unui acord privind un număr de principii și proceduri partajate de evaluare *inter pares* („regulile științifice ale jocului”);
- elaborarea de metodologii comune pentru activitățile de perspectivă și pentru evaluarea comună a programelor sau investițiilor naționale sau regionale în domenii de cercetare specifice;
- definirea unor principii comune pentru finanțarea transfrontalieră a cercetării de către autoritățile naționale sau regionale („regulile financiare ale jocului”);
- adoptarea de măsuri eficiente pentru a asigura protecția drepturilor de proprietate intelectuală, precum și pentru a facilita diseminarea și utilizarea optimă a rezultatelor activității de cercetare.

4. UN PROCES PENTRU IDENTIFICAREA DOMENIILOR SPECIFICE DE PROGRAMARE ÎN COMUN

După cum s-a arătat în prezenta comunicare, programarea în comun înseamnă elaborarea de către statele membre a unor viziuni și agende strategice comune de cercetare pentru a face față provocărilor societale specifice.

După cum s-a indicat deja, este vorba un proces voluntar bazat pe principiul geometriei variabile și al accesului liber. Cu toate acestea, în cadrul mai larg al procesului de la Ljubljana, este logic ca instituțiile UE să aibă un rol în conducerea lui, subliniindu-se în același timp rolul și responsabilitatea statelor membre. Rolul Comisiei ar putea fi acela de facilitare, fiind pregătită să ofere asistența solicitată de statele membre implicate în inițiativele de programare în comun. De asemenea, Comisia va informa Consiliul cu privire la progresele înregistrate, astfel încât acesta din urmă să poată asigura monitorizarea și punerea în practică în mod eficient. Aceasta va asigura, de asemenea, accesul liber prin informarea permanentă a statelor membre în legătură cu inițiativele prevăzute sau în desfășurare, astfel încât acestea să se poată alătura în orice etapă.

În consecință, Comisia:

- invită Consiliul să aprobe, până la sfârșitul anului 2008, conceptul și obiectivele programării în comun;
- invită Consiliul să ceară miniștrilor să nominalizeze reprezentanți la nivel înalt care să selecționeze și să justifice alegerea, până în vara anului 2009, a unor domenii specifice pentru programarea în comun, pe baza unor criterii clare (a se vedea caseta 3) și a consultărilor cu părțile interesate. Comisia propune să asigure secretariatul acestui grup.
- va înainta Consiliului spre adoptare, până la sfârșitul anului 2009, recomandări care să vizeze lansarea inițiativelor de programare în comun în domenii specifice identificate de reprezentanții la nivel înalt; aceste recomandări vor include propuneri mai detaliate în ceea ce privește guvernanta și implementarea inițiativelor de programare în comun, luându-se în calcul informațiile primite ca răspuns din partea Consiliului și a statelor membre care s-au angajat să participe la diferite inițiative ;
- va iniția cooperarea dintre organizațiile și autoritățile interesate, cu obiectivul de a ameliora condițiile-cadru ale programării în comun;
- invită Consiliul să supravegheze și să monitorizeze periodic progresul inițiativelor de programare în comun și, dacă este cazul, să prevadă noi măsuri pentru a asigura punerea efectivă în aplicare a acestora.

Caseta 3: Criterii de identificare a domeniilor specifice de programare în comun

- domeniul abordează o provocare socio-economică sau de mediu de anvergură pan-europeană/globală ;
- cercetarea finanțată public este esențială pentru a aborda această provocare;
- programarea în comun aduce în mod clar o valoare adăugată în domeniu, de ex. în cazul în care este nevoie de fonduri publice de cercetare la o scară și o anvergură care depășesc capacitățile statelor membre considerate individual;
- domeniul este suficient de bine precizat încât se pot fixa obiective clare și realiste.

În plus, o inițiativă de programare în comun într-un domeniu ales ar trebui:

- să contribuie la rezolvarea problemelor legate de fragmentarea și duplicarea eforturilor în cercetarea finanțată public și să contribuie la folosirea mai eficientă și efectivă a resurselor publice;
- să implice inițiativele publice cheie din domeniu și să beneficieze de sprijinul și angajamentul deplin al statelor membre participante.